

YAHYÂ, NÂDİRÎ VE HÂLETÎ'NİN DİVANLARINDA YER ALMAYAN SEYYİD NİZAMOĞLU MERSİYELERİ*

SEYYİD NİZAMOĞLU ELEGIES THAT DON'T TAKE PLACE IN
DIWANS OF YAHYA, HALETİ AND NADİRİ

Yasemin KARAKUŞ**

ÖZ

Şiir mecmuaları edebiyat tarihi sahasına son derece büyük katkı sağlayan kaynaklardır. Mecmualar, kimi şairlerin çeşitli sebeplerle divanlarında yer almayan şiirleri ihtiva etmesi bakımından ayrıca önem arz etmektedirler. Bu çalışmada Millî Kütüphane'de Yz B 415 numara ile kayıtlı bir şiir mecmuası içerisinde bulunan ve XVII. yüzyılın büyük şairlerinden Şeyhülislam Yahyâ, Azmizâde Hâletî ve Abdülganizâde Nadirî'nin Seyyid Nizamoğlu'nun ölümü üzerine yazdıkları ve divanlarında bulunmayan üç mersiye metni değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Mersiye, mecmua, Seyyid Nizamoğlu, Şeyhülislâm Yahya, Abdülganizâde Nâdirî, Azmizâde Hâletî.

ABSTRACT

Poem mecmuas are resources that provide highly contribution to field of history of literature. Mecmuas are also important for involving poems that are unavailable for many reasons in some poet's diwan. In this study, three elegy texts which were written for the death of Seyyid Nizamoğlu and unavailable in three of 17th century's big poets' diwans -Shaykh al-islam Yahya, Azmizade Haleti and Abdulganizade Nadiri- will be evaluated from the point of a poem mecmua that is registered with the number of Yz B 415 in National Library.

Keywords: Mersiye, mecmua, Seyyid Nizamoğlu, Şeyhülislâm Yahya, Abdülganizâde Nâdirî, Azmizâde Hâletî.

* Bu çalışma 2014 yılında İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda Doç. Dr. Murat Ali Karavelioğlu danışmanlığında gerçekleştirilen, Seyyid Nizamoğlu Mersiyelerini İçeren Bir Şiir Mecmuası: Mecmûa-i Kasâid adlı yüksek lisans tezine dayandırılarak hazırlanmıştır.

** Arş. Gör., İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalı. E-mail: yasemin.karakus@istanbul.edu.tr

Giriş

Toplanma, derilme, bir araya gelme manasına gelen cem‘ kökünden türeyen mecmua kelimesi sözlüklerde, *bazı müntahabâtın kaydıyla husule gelen defter; risale; risale-i mevkuta*,¹ *bir veya birkaç fenne müteallik intihap edilen şeylerin yazıldığı defter; fünûn ve edebiyattan bâhis haftalık, on beş günlük, aylık risâle, mecmû‘a-i mevkûte*² olarak tanımlanmaktadır.

Çok çeşitli alanlarda derlenen mecmualar, söz konusu şiir olduğunda, genellikle zevk ve beğeni sahibi kimseler tarafından toplanmış çeşitli nitelikteki manzum metinlerden oluşurlar. Bu yönleriyle mecmualar birer antoloji niteliği taşırlar. Mecmualar, Türk edebiyatı için son derece önemli kaynaklardır. Son yıllarda mecmualara verilen önem ve bu alanda yapılan çalışmalar artmakta ve çeşitli projeler geliştirilmektedir.³ Söz konusu edilen, Türk edebiyatının eski Türk edebiyatı sahası olduğunda bu kaynakların önem derecesi daha da artmaktadır. Dönemin kapsadığı yüzyıllar ve bugünle mukayese dahi edilemeyen teknolojik imkânsızlıklar düşünüldüğünde beğenilen şiirlere kolayca ulaşmak ve bir mecmua oluşturmak son derece zahmetli bir iş gibi görünmektedir. Zaten bu işi yapanlar da yukarıda belirttiğimiz gibi zevk ve beğeni sahibi, titiz kimseler olmalıdır.

Mecmualar, ait olduğu devrin şairleri ve şiirlerinden haberdar olma ve buradan hareketle dönemin edebi zevkini anlama konusunda çok mühim kaynaklardır. Ali Canip Yöntem, bu durumu şöyle ifade eder: “... Bu gibi adamların hâl ve şanları, devirlerindeki vaziyetleri hakkında resmî ve hususi tarihlere müracaat etmek de elbette ihmal olunamaz. Fakat kanaatimce eski bir şairi hayatındaki mevkii ile tanımak için o devir esnasında kaleme alınmış mecmualar, en doğru fikir veren vasıtalarındandır. Bu mecmualardan bazısı meşhur adamlarca, ekserisi öteki beriki tarafından vücuda getirilmiştir. Kim kaleme almış olursa olsun o esnada şöhret bulan veya şöhretini kaybetmeyen şairlerin eserlerini toplamış olduğuna şüphe yoktur.”⁴

Mecmuaların eski Türk edebiyatına sağladığı katkılardan birkaçına değinecek olursak; divanı henüz ele geçmemiş yahut divanı olmayan şairlerden ve bunların şiirlerinden mecmualar sayesinde haberdar olabiliriz.⁵ Mecmualar bu

¹ İbrahim Cudi Efendi, *Lügat-i Cûdî*, Haz. Prof. Dr. İsmail Parlatur, Belgin Tezcan Aksu, Nicolai Tufar, TDK Yay., Ankara 2006, s. 297.

² Muallim Nâcî, *Lügat-i Nâcî*, Haz. Prof. Dr. Ahmet Kırkkılıç, Doç. Dr. Yusuf Sancak, TDK Yay., Ankara 2009, s. 390.

³ M. Fatih Köksal, “Şiir Mecmualarının Önemi ve Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP)”, *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, Turkuaz Yay., İstanbul 2012, s. 409-431.

⁴ Ali Canip Yöntem, “Edebiyat Tedkiklerinde Mecmuaların Rolü”, *Prof. Ali Canip Yöntem’in Eski Türk Edebiyatı Üzerine Makaleleri*, Haz. Ahmet Sevgi, Mustafa Özcan, Sözleryay., İstanbul 1996, s. 487.

⁵ Örneğin Doç. Dr. Murat Ali Karevelioğlu, *Mecmû‘a-i Kasâid-i Türkiyye* adlı çalışmasında divanı henüz ele geçmeyen Tatavlahı Mahremi’nin 37 kasidesini tespit etmiştir. Kezâ, Zâtî’nin divan yazmalarında bulunmayan çok sayıda kasidesi yine bu mecmuadadır.

yönüyle tıpkı tezkireler gibi biyografik kaynak hüviyeti de gösterirler.⁶ Yine, divanı olduğu ve ele geçtiği hâlde çeşitli sebeplerle (şairin divanını tertip ettikten sonra şiir yazmaya devam etmesi, müstensihlerin dikkatsizliği, sayfa kopukluğu vs.) şairlerin divan nüshalarında bulunmayan ancak mecmualarda karşımıza çıkan sayısız şiir örneği mevcuttur.⁷

Edebiyat tarihi çalışmalarında istifade kaynaklarımızdan olan mecmualar, içerisinden çıkabilecek küçük bir bilgi kıvrıtısı ile mevcut bilgilerin aksini ispat edebilir yahut şahsi hükümleri kesin ve objektif bilgilere dönüştürebilir. Ali Canip Yöntem, çağında, mecmualarla ilgili çalışma yapmanın araştırmacılar için iğne ile kuyu kazmak gibi sabır ve emek isteyen bir iş olduğuna da vurgu yapmıştır.⁸ Açıkçası bugünün teknolojik imkânları düşünüldüğünde bu durum artık Yöntem'in söz ettiği kadar da zor ve çetrefilli görünmemektedir. Ancak yine de içerisinden ne çıkacağına bilinmemesi, hangi yapıpta hangi şairle karşılaşılacağına kestirilememesi, kimi zaman kocaman bir mecmua içerisinden kayda değer hiçbir bilgi çıkmaması gibi hususlar araştırmacılar için mecmua çalışmalarını ikinci plana iten sebeplerdendir.

Kütüphane kataloglarında yüzlerce örneğine rastlayabileceğimiz ve Köprü'lü'nün tabiriyle "medfun ve meçhul birer hazine"⁹ olan mecmualar, tüm zorluklarına rağmen devrin hâzinleri olmaya aday araştırmacıları beklemektedir.

Şiirlerin Yer Aldığı Mecmuanın Belirgin Özellikleri¹⁰

Millî Kütüphane'de *Yz B 415* numarada yer alan bu eser *Mecmû'a-i Kasâid* adıyla kaydedilmiştir. İsminden, nazım şekliyle ilgili bir seçki olduğu intibai uyandırmasına rağmen mecmuanın içeriği şekil değil tür bakımından ortaklık göstermektedir. Mecmuadaki tüm şiirleri birleştiren ortak konu, XVI. yüzyıl mutasavvıf şairlerinden Seyyid Nizamzâde Seyfullah Efendi'dir (ö.1601). Eserde bulunan 47 adet şiirin tamamı Seyfullah Efendi ve onun ölümü üzerine yazılmıştır.

⁶ Bu konu ile ilgili bkz: Mehmet Gürbüz, "Biyografik Değer Bakımından Şiir Mecmuaları", *Mustafa İsen Adına Uluslararası Sempozyum: Klasik Türk Edebiyatında Biyografi-Bildiriler*, Ankara 2011, s. 315-328.; M. Fatih Köksal, "Biyografik Kaynak Olarak Şiir Mecmuaları ve Kastamonulu İshak-zâde Fevzi Mecmuası", *a.e.*, s.449-468.

⁷ Konu ile ilgili bkz: M. Fatih Köksal, "Bâkî'nin Bilinmeyen Veda Gazeli ve Divanında Bulunmayan Bazı Şiirleri, *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, Sy.10, İstanbul 2013, s. 319-330; Kâmil Ali Gıynaş, "Üç Nazire Mecmuasından Hareketle Muhibbi'nin Divanında Bulunmayan Şiirleri, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C.7, Sy. 29, s.399-440; Haluk Gökalp, "Seyyid Vehbi'nin Divanında Yer Almayan Bir Kasidesi", *Turkish Studies*, Volume 8/1, Winter 2013, p.299-314; Ramazan Ekinci, "Hâkim Mehmed Efendi'nin Divanında Yer Almayan Şiirleri", *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S. 34, s.133-145, vd.

⁸ Ali Canip Yöntem, *a.g.e.*, s. 496-497.

⁹ M. Fuat Köprülü, "Türk Edebiyatı Tarihinde Usûl", *Edebiyat Araştırmaları I*, Akçağ Yay., Ankara 2004, s. 55.
¹⁰ Söz konusu mecmua ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz: Yasemin Karakuş, *Seyyid Nizamoğlu Mersiyelerini İçeren Bir Şiir Mecmuası: Mecmû'a-i Kasâid*, İstanbul Üniversitesi SBE Yüksek Lisans Tezi, Tez Danışmanı: Doç. Dr. Murat Ali Karavelioğlu, İstanbul 2014.

Mecmua, Şeyhülislam Yahya'nın şiiri üzerine yazılan “merhum Yahya Efendinündür” notundan hareketle 1644'ten sonra düzenlenmiş olmalıdır. Ancak bu notun mecmuanın tertibinden çok sonra kitabın sahibi veya okuyucularından biri tarafından konulmuş olması da muhtemeldir. Biz mecmuanın XVII. yüzyıl içerisinde düzenlendiğini, daha ileri bir tarihe sarkmadığını, mecmuada şiirleri olan şahısların Seyfullah Efendi'yi sağken gördüklerini düşünüyoruz. Kimliklerini kesin bir şekilde tespit edebildiğimiz şahıslar Seyfullah Efendi ile çağdaşlardır, edemediklerimiz ise yine Seyfullah Efendi'yi görmüş, şu ya da bu şekilde onunla irtibata geçmiş kimseler olmalıdır.

Bir “mersiye mecmuası” olarak nitelendirebileceğimiz *Mecmûa-i Kasâid*, adeta günümüzde de hâlâ bir gelenek hâlinde devam eden rahmetli devlet adamı, ilim adamı, sanatkâr vs. gibi saygın kimselerin ardından düzenlenen bir “hatıra kitabı” hüviyeti taşımaktadır. Seyfullah Efendi'ye şiir yazarlar çeşitlilik göstermekle beraber büyük çoğunluğu ulemadan, meşayihden seçkin kimselerdir. Selamet Giray Han, Şeyhülislam Yahya, Ganizâde Nadiri, Azmizâde Hâletî ve Riyâzî bu isimlerden bazılarıdır.

Kendisine seçkin şahısların şiirlerinden oluşan müstakil bir mecmua düzenlenmiş olması, Seyfullah Efendi'ye yaşadığı dönemde ne kadar çok değer verildiğinin açık bir göstergesidir. Tabii bu durum üzerinde kendisinin de aynı zamanda divan sahibi bir şair ve sayılan bir tarikat önderi olmasının etkisi büyüktür. Seyyid Nizamoğlu Seyfullah Efendi ve eserleri ile ilgili pek çok çalışma yapıldığından burada yalnızca çalışmaların künyelerini vermekle yetinerek¹¹ makalemizin temelini oluşturan ve söz konusu şairlerin mevcut divan neşirlerinde yer almayan mersiye metinlerine geçeceğiz. Metinlerin nesre çevirileri dipnot şeklinde verilmiştir. Orijinal metin ise makalenin sonunda yer almaktadır.

İlk şiir, XVII. yüzyılın ünlü gazel şairi ve bilgini Şeyhülislam Yahyâ Efendi'ye ait olup mecmuanın 4b-6a yaprakları arasında yer almaktadır. 7 bentlik bir terkîb-bend olan bu manzumede vezin ve kafiye kusuru yok denecek kadar azdır. Şair, ilk bentte Seyfullah Efendi'nin türbesinden söz etmiş, sonraki bentlerde

¹¹ Necdet Tosun, “Seyyid Nizamoğlu”, *TDVİA*, C.37, s.73-74; Arzu Meral, *Seyyid Seyfullah Külliyyatı I-II*, Revak Yay., İstanbul 2014; Erdem Can Öztürk, “Seyyid Nizamoğlu'nun Mürşid ve Müridler Hakkındaki Manzumeleri”, *Sufi Araştırmaları*, C.4, Sy 7, Kış 2013, s. 35-57; Ahmet Dinç, *Şeref-i Siyâdet (Gramer-Metin-Söz-lük)*, Afyon Kocatepe Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ahmet Akçataş, Doç. Dr. Rüştü Karabeyoğlu, Afyon 2013; Serkan Düğenci, *Ziya Bey Kütüphanesi'ndeki 6740 no'lu Cönk Üzerine İnceleme*, Cumhuriyet Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, Tez Danışmanı: Prof. Dr. Şeref Boyraz, Sivas 2012, s. 86-122; Uğur Mesci, *Ziya Bey Kütüphanesi'ndeki 6706 no'lu Cönk Üzerine İnceleme*, Cumhuriyet Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, Tez Danışmanı: Yard. Doç. Dr. Doğan Kaya, Sivas 2010, s. 224-229; İsmail Erdoğan, “Seyyid Seyfullah Kâsım Efendi (ö. 1010/ 1601) ve Miftâh-ı Vahdet-i Vücûd Adlı Risâlesi”, *Tasavvuf*, Sy. 8, Ankara 2002, s. 47-61; Necdet Tosun, “Seyyid Nizamoğlu Seyfullah Hayatı ve Eserleri”, *İLAM Araştırma Dergisi*, c. II, s. 1, İstanbul 1997, s. 153-164; Canan Özdemir, *Seyyid Nizamoğlu Divanı*, Gazi Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, Tez Danışmanı: Yard. Doç. Dr. Ali Yakıcı, Ankara 1996; Ali Adil Atalay, *Seyyid Nizamoğlu (Hayatı-Eserleri-Divanı)*, Can Yay., İstanbul 1976; Abdülbâki Gölpinarlı, “Seyyid Seyfullah (Nizamoğlu)”, *Türk Dili*, Sy.205, Ekim 1968, s. 405-413.

mezkûr şahsın adalet, doğruluk, fazilet, zühd ve takva sahibi olmak gibi üstün niteliklerini ele almıştır. Şeyhülislam Yahyâ'nın bu şiirde verdiği bilgiler arasında, Seyfullah Efendi'nin mezarında *Mesnevi* okunması âdeti de yer almaktadır. Şair, şiirini devrin padişahına ve ordusuna dua ile bitirmektedir.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

Sabıkan Rumili Kâzaskeri olan merhûm Yahyâ Efendiniñ nazmıdır.

I

Hamd añadur kim Qadîm ü Qâdir ü Deyyândur
İşi kullarına dâ'im luğf-ı bî-pâyândur
Şimdi Seyfullah Efendiniñ mübârek türbesi
Mü'minîne Hâzret-i Hâqdan pey-i ihsândur
Kim ziyâret eylese olur du'âsı müstecâb
Bir veliyy-i kâmil ü sulţân-ı 'âlî-şândur
Güş-ı câna hâtif-i gaybî nidâ idüp didi
Şöyle bilsünler bugün tenbih-i ins ü cândur
Qıub Seyfullah Efendi bir ulu sulţândur
Qıl ziyâret kim mezârı derdlere dermândur¹²

II

Qıub-ı aqţâb u güzîn-i fırqa-i efrâd idi
Himmeti a'lâ-yı dîn [ü] râsihü'l-evtâd idi
Nâşır-i dîn olmağın aña du'â-yı pâdişah
Halvetinde dâ'imâ ezkar idi evrâd idi
Merqâdinde Meşnevî naql olunup gör himmetin
Şimdi andan artuğ olur ki ezel mu'tâd idi

¹² Kadîm, Kâdir ve Deyyan olan, kullarına daima sınırsız lutuflarda bulunan Allah'a hamdolsun. Şimdi Seyfullah Efendi'nin mübârek türbesi müminlere Allah'tan bir ihsan işaretidir. Bu türbeyi kim ziyaret ederse duası kabul olur. O (Seyfullah Efendi), kemal sahibi bir veli ve şanı yüce bir sultandır. Gaybdan haber veren ses can kulağına seslenip, "Bugün insanların ve cinlerin uyanma günüdür, böyle bilinsin. Zamanın kutbu olan Seyfullah Efendi ulu bir sultandır, onun derlere derman olan mezarını ziyaret et!" dedi.

Dağı manşür u muzaffer olalar yâ Rab diyü
 Cünd-i İslâmı du‘âdan işi dâ’im yâd idi
 Bir ‘ulüvv-i himmete mâlik ulu sultândur
 Dîn ü devlet nâşırı pîr-i ‘azîmü’ş-şândur¹³

III

Şanmañuz kim ölmüş ola şimdi ol sultân-ı dîn
 Anı tekmîl-i riyâzet nûra kalb itdi hemîn
 Sâ’imü’d-dehr idi yâ cennetde iftâr itmege
 Ni‘metine da‘vet itdi anı Rabbü’l-âlemîn
 Yâ ‘ulûm ü fażl ile şol resme şöhret buldı kim
 Görmege yüzini Hâkdan istediler hür-ı ĩn
 Mağdemine muntazır idi yâ da‘vet eyledi
 Hâk-i pâyine yüzün sürmek için huld-ı berĩn
 Merķadi kim bir ziyâretgâh-ı câvidândur
 Hâk-i pâyî kühl-i çeşm-i hürĩ vü ğılmândur¹⁴

IV

Gerçi ol sultânı iller öldi şanurlar velĩ
 Da‘vet itmiş cennete Hâk aña gitdi ol velĩ
 Çün Ömer hâzretlerinüñ nesl-i pâkinden-durur
 Tañ mıdur Hâkkuñ huzûrunda ola ķadri alĩ
 Şıdķ ile Bū-Bekr ü ‘adlile Ömer Ķur’ânda
 Hızmet-i ‘Oşmân idüp bezl eyledi ders-i ‘Alĩ

¹³ O (Seyfullah Efendi), kutupların kutbuydu ve insanlar arasında seçkin bir kişiydi. Onun himmeti, yüce bir yol ve sapasağlam bir direk gibiydi. Padişah, dinin yardımcısı olduğu için ona halvet hâlindeyken daima dua ve zikir ederdi. Onun himmetini gör ki mezarında Mesnevi okunması ondan arta kalan eski bir âdetti. İslam ordusu yardım görüp zafer kazansın diye Allah’a daima dua ederdi. O, himmeti yüce olan büyük bir sultandır. Dinin ve devletin yardımcısı, şanı yüce bir bilge kişidir.

¹⁴ O din sultanının öldüğünü zannetmeyin. Tam bir riyazet içinde olması onu nura çevirdi. O, ya zamanın oruçlusuydu; Allah cennette iftar etmesi için onu sofrasına davet etti, yahut ilim ve fazilet sahasında o kadar meşhur oldu ki cennetteki huriler Hak’tan onun yüzünü görmeyi istediler. Belki de huriler ayağının toprağına yüz sürmek amacıyla gelişini gözledikleri için kutsal cennet onu davet etti. Onun mezarı ebedî bir ziyaretgâhtır; ayağının toprağı ise huri ve gilmanların gözlerine sürmedir.

Yiñiden Büyük Ayaşofya şeref bulmuş idi
Fazl ile naql ideli tefsîr ü Kur'an-ı celî
Kıl ziyâret kim o sulţân hâdim-i Kur'ândur
Hizmet-i Kur'ânda güyâ hazret-i 'Osmândur¹⁵

V

Kabirini dâ'im ziyâretde mevâlî-i 'izâm
Kimseye nevbet degürmezler iderler izdiham
Şalihîn ü 'âbidîn dâ'im gelüp gitmekdedür
Oldı bu 'âlemde şimdi böyle bir âlî maqâm
Hâk-i pây-i kîmyâ-bahşına yüz sürmekdedür
'Arz-ı ihlâş ü maḥabbet eyleyüp cümle enâm
Kıtb-ı 'âlem olduğına iş bu yetmez mi delîl
Dâmenine yüzlerin sürerler eşraf u kirâm
Zâhir ü bâtında kâmil bir ulu sulţândur
Ravza-yı pâki anıñçün mecma'-ı 'irfândur¹⁶

VI

Merkad-i pâki olupdur bir ziyâretgâh-ı şâf
Kim olur gamdan berî her kim anı eyler tavâf
Kıble-i hâcâtdur belki faķîrûñ Ka'besi
Ḥamdüllillâh kim olupdur böyle bir 'âlî maḥâf
Halvet-i ḥaşşa çekilmiş 'uzlet idüp halkdan
Perde tutup üstine itmiş içinde i'tikâf

¹⁵ O sultanı başkaları öldü sanıyorlar ancak Allah onu davet ettiği için o veli cennete gitmiştir. O, Hz. Ömer'in temiz soyundan gelmektedir, Allah katında değerinin yüksek olmasına şaşılır mı? O, doğrulukta Hz. Ebu Bekir, adalette Hz. Ömer gibidir. Kuran'a Hz. Osman'ın ettiği hizmeti ederek Hz. Ali'nin dersini dağıtmıştır. O, tefsir ve Kuran'ı faziletle nakletmeye başladığından beri Büyük Ayasofya yeniden şeref bulmuştu. Kuran'ın hizmet-kârı olan o sultanın mezarını ziyaret et. O, Kuran'a hizmette Hz. Osman gibidir.

¹⁶ Âlimlerin büyükleri daima onun mezarını ziyaret etmektedirler; izdiham hâlinde kimseye nöbet sırası vermezler. Âlemde böyle yüce bir makam olduğundan beri salih amel işleyen ve ibadet eden kimseler daima oraya gidip gelmektedir. Bütün insanlar hâlis bir sevgi ile onun kimya bahşeden ayağının toprağına yüzlerini sürmektedir. Şerefli ve temiz soylu kimselerin onun eteğine yüzlerini sürmeleri âlemlerin kutbu olduğuna delil değil midir? O, görünen ve görünmeyen âlemleri bilen büyük bir sultandır. Onun tertemiz mezarı da bu yüzden irfan sahiplerinin toplanma yeridir.

Rûz-ı maşherde şefâ‘at ‘ahd idüp sırrıyla dir
 İnne şahsen zâreni vakten lehu en lâ-yehâf
 Ol veliyullâh gerçi zâhiren insândur
 Ma‘nide gör kim ‘aceb sulţân-ı ‘âlî-şândur¹⁷

VII

Yirde yatdukça o kuţb-ı şaħib-i ‘izz ü vaķâr
 Pâdişâh-ı ‘âlem olsun salţanatda ber-karâr
 Sâyesinde memleket ma‘mûr olup il hoş geçüp
 ‘Adl ü inşâf ü mehâbet birle olsun pâ-y-dâr
 Heybet-i ‘adli kulüb-ı halka müstevlî olup
 Her tarafta cem‘ olan düşmenler olsun hâksâr
 ‘Asker-i İslâmı manşûr u muzaffer eyleyüp
 Dâ‘imâ küffâra gâlib eylesün Perverdigâr
 N’ola farz olsa du‘ası sâye-i Yezdândur
 Halk-ı ‘âlem üstine çün rahmet-i Raħmândur¹⁸

5 bentlik bir terkîb-bend olan ikinci mersiye, XVII. yüzyıl ilmiye sınıfının önde gelen şairlerinden Ganizâde Nâdirî’ye ait olup mecmuanın 6a-7a yaprakları arasında bulunur. Bu şiirde de vezin ve kafiye kullanımı son derece başarılıdır. Şair, şiirine feleğe sitem dolu sözlerle başlamakta, Seyfullah Efendi’yi bu dünyadan aldığı için onu suçlamakta; ilerleyen bentlerde tabiat unsurlarını da Seyfullah Efendi’nin ölümü üzerine tutmuş olduğu yasa dâhil ederek üzüntüsünün büyüklüğünü göstermektedir. Şiir, dua bölümü ile son bulmaktadır.

¹⁷ Onun pak mezarı tertemiz bir ziyaretgâhtır. O türbeyi kim tavaf ederse gamdan kurtulur. Orası ihtiyaçların karşılanması için başvurulan bir yer, hatta fakir kimselerin Kâbe’si gibidir. Allah’a hamd olsun ki böyle bir yüce makam vardır. (Seyfullah Efendi) halktan uzaklaşıp tam bir halvete çekilmiş, üzerine perde çekip ibadetle meşgul olmuştur. Maşher günü şefaata yemini edip sırrıyla “Herhangi bir zamanda beni ziyaret eden için bir korku yoktur.” diyecektir. O veli kişi zahirde insandır; ancak (sen, onun) manada nasıl şanı yüce bir sultan olduğunu gör!

¹⁸ O yücelik ve vakar sahibi (bir) kutb (olan Seyfullah Efendi) yerde yattıkça, âlemin padişahının saltanatı daim olsun. Sayesinde memleketi mamur olup halkın birbiriyi iyi geçindiği (o padişah) adalet, insaf ve yücelik ile saltanatını sürdürsün. O padişahın adaletinin heybeti halkın kalbini istila edip, her yerde toplanan düşmanları yerle bir olsun. Allah, İslam askerlerini daima küfür sahiplerine galip getirerek yardımıyla muzaffer eylesin. (O padişaha) dua farz olsa buna şaşılır mı; o, Allah’ın gölgesidir ve âlem halkı üzerine Allah’ın bir rahmeti gibidir.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

Sâbıkan İstanbul Kâdıısı olan 'Abdülğanîzâde Efendinuñ nazmıdır.

I

Kime feryâd eyleyem çerh-i sitemgirdârdan
Yâ kime şekvâ kılam ol kâtil-i ğaddârdan
Dembedem endîşesi cevr ü sitemdür 'âleme
Kimseler tedbir ile kurtulmaz ol mekkârdan
Şubh-dem şanma şafağdur zâhir ü peydâ olan
Dâmen-i gerdün tutuşdı âh-ı âteş-bârdan
Hey ne merdüm-küş hiyel-perdâz-ı hünîdür felek
Kim demâdem halk ile hâlî degül peygârdan
Âh elüñden ey sipihr-i kîne-cû feryâd u dâd
Kim cihânı nâ-murâd itmek-durur saña murâd¹⁹

II

Sîneler çâk eyleyüp merdân-ı şîr-efgen gibi
Gülşen-i cânı harâb itmekdesin küllhen gibi
Bâ-ğuşuş ol mihr-i istîlâ muhîit-i 'ilm ü fazl
'Arşa-yı fazl içre şâhib-seyf iken süsen gibi
Bir nefesde def' iderken zulmet-i cehli temâm
Şu'le-i keşf ü kerâmâtı meh-i rüşen gibi
Tünd-bâd-ı qahr ile ol fâzıluñ ey bî-vefâ
Hâşılı 'ömrini berbâd eyledüñ hırmen gibi
Ya'ni Seyfullâh Efendi kuṭb-ı aḳṭâb-ı zamân
Vâşıl-ı Hâḳ sâlik-i râh-ı Huda-yı Müste'an²⁰

¹⁹ Bu zalim feleğin elinden kime feryat edeyim, o acımasız katili kime şikâyet edeyim? Onun tek düşüncesi dâima âleme zulmetektir. O hilecinin elinden hiç kimse tedbir olsa dahi kurtulamaz. Sabah vakti ortaya çıkan kızıllığı görünce güneş doğdu zannetme; ateş yağdıran âhlar yüzünden feleğin eteği tutuşmuştur. Felek öylesine katil, kan dökücü ve hileler düzenleyicidir ki insanlarla savaş hâlinde olmaktan bir dakika bile geri durmaz. Ey kin tutan felek, sana yazıklar olsun! Senin muradın, dünyayı muratsız bırakmaktır.

²⁰ Ey vefasız felek! Arslan yıkan mertler gibi göğüsler parçalayıp can bahçesini külhan gibi harap etmekteisin.

III

İtmemişdi çünkü dehr-i bî-şebāta iltifāt
 Tarfetü'l-'ayn içre buldı maṭraḥ-ı ğamdan necāt
 Ser-nigün olsa n'ola nüh kāse-i gerdün-ı dün
 Çün içirdi ol fazilet kânına cām-ı memāt
 Tāk-ı eyvān-ı felek nā-büd olaydı kāşki
 Hakk olaydı levh-i 'ālemden rūsüm-ı mümkünāt
 Ol zamān kim eyledi dehr-i denīden irtiḥāl
 Ol edīb-i şāf-dil şeyḫü'ş-şüyüh-ı kā'ināt
 Cāme-i mātem geyüp aḥbāb sünbüller gibi
 Sīneler çāk eylesünler derd ile güller gibi²¹

IV

'Azm-i saḥrā eyledüm bir şubḥ gördüm āşikār
 Sīnesin ṭurmaz döger seng-i elemle cüy-bār
 Nāleme dem-sāz idi aheng idüp şaḥrā vü kūh
 Kara şala şarılıp giryān idi ebr-i bahār
 Lāle-i hūnīn ciğer-çāk eylemişdi sīnesin
 Āteş-i ḥasretle olmuşdı derūmı dāğ-dār
 Serserī mātem-serāy-ı 'ālemi gerdān olup
 Başına toprak şaçardı dest-i ğamla rüzgār
 Ben bu ḥayretle ṭururken güşuma geldi nidā
 K'ey ğarīḳ-i baḥr-i ḥayret ol 'azīze kıl du 'ā²²

En çok da o üstünlük arсында süsen çiçeği gibi kılıçları olan istila güneşinin, ilim ve fazilet sahibinin (Seyfullah Efendi'nin) -parlak bir ayı andıran keşif ve kerametlerinin ışığıyla cehalet karanlığını bir seferde def ederken- ömrünü kahırının sert rüzgârıyla harman gibi savurdun! Zamanın kutbu olan Seyfullah Efendi, Allah yolunun yolcusudur ve O'na kavuşandır.

²¹ (Seyfullah Efendi) sebatsız dünyaya iltifat etmediği için bir göz açıp kapayıncaya kadar geçen zaman içinde, bu gam yerinden (dünyadan) kurtuldu. O fazilet madenine ölüm şarabını içiren alçak feleğin dokuz katı baş aşığı olsa ne olur? Kâinatındaki şeyhlerin şeyhi, o tertemiz gönüllü, edep sahibi Seyfullah Efendi bu alçak dünyadan göç ettiği zaman keşke felek köşkünün kemeri yok olsaydı, imkân âleminin tüm resimleri dünyadan kazınıp silinseydi. Dostlar sünbüller gibi matem elbisesi giyip güller gibi dertlerinden göğüslerini parçalasınlar.

²² Bir sabah çöle doğru giderken açıkça derenin göğsünü elem taşıyla dövdüğünü gördüm. Feryadıma dağ ve çöl de katılmıştı; bahar yağmuru kara şala sarılıp ağlıyordu. Kanlı lale göğsünü parçalamış, yaralı gönlü hasret ateşiyle dolmuştu. Rüzgâr ise başıboş bir şekilde matem yeri olan âlemi gezip gam eliyle (üzüntüsünden) başına toprak saçıyordu. Ben tüm bu olanlara şaşırılmış bir şekilde dururken kulağıma, "Ey hayret denizine dalan kişi,

V

Hzret-i Hâk merkad-i pâkini pür-nür eylesün
Cennet içre münisin gılman ile hür eylesün
Yirde yatduqça o pîr-i şâhib-i 'izz ü şeref
Cümle-i etbâ'ını 'âlemde mesrûr eylesün
Hzret-i maḥdûmını daḥi mu'ammer eylesün
Dâ'imâ dünyâ vü uqbâsını ma'mûr eylesün
Zümre-i aḥbâbını endûh u gâmdan dūr idüp
Düşmen-i bed-ḥâhını maḡbûn u maḡhûr eylesün
Hâşıl itdükçe şevâb-ı müsteḡâbı şeyḥ ü şâb
Vâşıl olsun rûḥ-ı pâkine şevâb-ı müsteḡâb²³

Mecmuanın 7b-8b yaprakları arasında bulunan üçüncü şiir de yine devrin ilmiye sınıfına mensup şairlerinden biri olan Azmizâde Hâletî'ye aittir. XVII. yüzyılın meşhur rubai şairi Hâletî, mersiyesini 5 bentten müteşekkil bir müseddes-i mütekerrir şeklinde yazmıştır. Şiirin “-ân” kafiyeli vasıta beyti, Seyfullah Efendi'nin zamanın kutbu olduğunu ve göstermiş olduğu çeşitli kerametlerin herkes tarafından bilindiğini vurgulamaktadır. Feleğe sitemle başlayan şiir, Seyfullah Efendi'nin meziyetleri ve hasletleriyle devam etmekte, O'nu yâd eden ve kabrini ziyaret eden kimselerin her zaman kazançlı çıkacağı ifadeleriyle sona ermektedir.

o azize (Seyfullah Efendi'ye) dua et” diye nida geldi.

²³ Allah, Seyfullah Efendi'nin tertemiz mezarını nurla doldursun; cennet içinde huri ve gılmanları O'na yoldaş eylesin. O izzet ve şeref sahibi pîr mezarında yattıkça bu dünyada da ona tabi olanları şad etsin. Oğlunun ömrünü uzun ederek dünya ve ahiretini mamur etsin. Onun bütün sevenlerini gam ve endişeden uzaklaştırıp kötülük isteyen düşmanlarını aldatıp bozguna uğratsın. Yaşlı, genç her kim sevap işlerse bu sevaplar O'nun (Seyfullah Efendi'nin) temiz ruhuna ulaşsın.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

Sābıkan Edirne Kādısı olan 'Azmīzāde Hāletī Efendinün nazmıdır.

I

Ey felek senden demādem āh u feryād u figān
Alduñ elden ġāfil iken ol hümāyı nāgehān
'İlm-i tefsīr ü hadīşüñ kānını kılduñ nihān
Kanı ol şāhib-kerāmet fahr-i aqṭāb-ı cihān
Ya'ni Seyfullāh Efendi hazret-i kuṭb-ı zamān
'Āleme olmuşdı envā'-ı kerāmātı 'ıyān²⁴

II

Bildi bu dünyā degüldür kimseye cāy-ı qarār
Ruh-ı pāki 'ālem-i fānīde tutmadı qarār
Maḥbes-i dünyādan itdi 'āqıbet cānı firār
Merḳadi ḳaldı cihānda bize andan yādigār
Ya'ni Seyfullāh Efendi hazret-i kuṭb-ı zamān
'Āleme olmuşdı envā'-ı kerāmātı 'ıyān²⁵

III

Rüz u şeb şavm u şalāt u zıkr idi kārı müdām
Evliyānuñ ḫayline olmuşdı 'ālemde imām
N'idelüm terk eyleyüp gitdi bizi ol nīk-nām
Mūnisi havrā olup Darū's-selām ola maḳām
Ya'ni Seyfullāh Efendi hazret-i kuṭb-ı zamān
'Āleme olmuşdı envā'-ı kerāmātı 'ıyān²⁶

²⁴ Ey felek! Senin yüzünden her zaman feryat ve figan (ediliyor). O hüma kuşunu (Seyfullah Efendi'yi) ansızın, gafil hâldeyken bu dünyadan aldın. Tefsir ve hadis ilminin madenini yok ettin. O keramet sahibi, cihandaki kutupların övüncü şimdi nerede? Seyfullah Efendi hazretleri zamanın kutbu olduğu için pek çok kerameti âleme ayan olmuştu.

²⁵ Seyfullah Efendi, bu dünyanın kimseye karargâh olmadığını biliyordu; onun için temiz ruhu fani dünyada karar kılmadı. Sonunda canı, dünya hapishanesinden firar etti. Bize bu dünyada ondan yadigâr olarak mezarı kaldı. Seyfullah Efendi hazretleri zamanın kutbu olduğu için pek çok kerameti âleme ayan olmuştu.

²⁶ (Seyfullah Efendi'nin) işi gece gündüz daima oruç, namaz ve zikir idi. O, bu âlemde evliya ordusuna önder

IV

Cem' kılmışdı 'ulüm-ı zâhir ile bâtını
Oldı şimdi cennet-i 'Adnüñ içinde sâkini
Kim ziyâret eyler ise ol velîler şâhını
Müstecâb olur du'âsı yâd idince adını
Ya'ni Seyfullâh Efendi hazret-i kuṭb-ı zamân
'Âleme olmuşdı envâ'-ı kerâmâtı 'ıyân²⁷

V

Ḳabrini her kim ziyâret eylese mesrûr olur
İrişir maḳşûdına göñli anuñ pür-nûr olur
Zâyi' olmaz sa'yi hergiz dembedem meşkûr olur
Âhîretde yiri cennet hem-nişîni ḥûr olur
Ya'ni Seyfullâh Efendi hazret-i kuṭb-ı zamân
'Âleme olmuşdı envâ'-ı kerâmâtı 'ıyân²⁸

Sonuç

Şiir mecmuaları eski Türk edebiyatı sahasına büyük katkı sağlayan son derece önemli kaynaklardır. Millî Kütüphane'de Yz B 415 numara ile kayıtlı olan *Mecmûa'-i Kasâid*, içerisindeki şiirlerin tamamı Halvetî şeyhi ve şair Seyyid Nizamoğlu Seyfullah Efendi'nin (ö.1601) ölümü üzerine yazılmış şiirlerden oluşan ve XVII. yüzyıl ortalarında düzenlenmiş olması muhtemel özel bir mecmuadır.

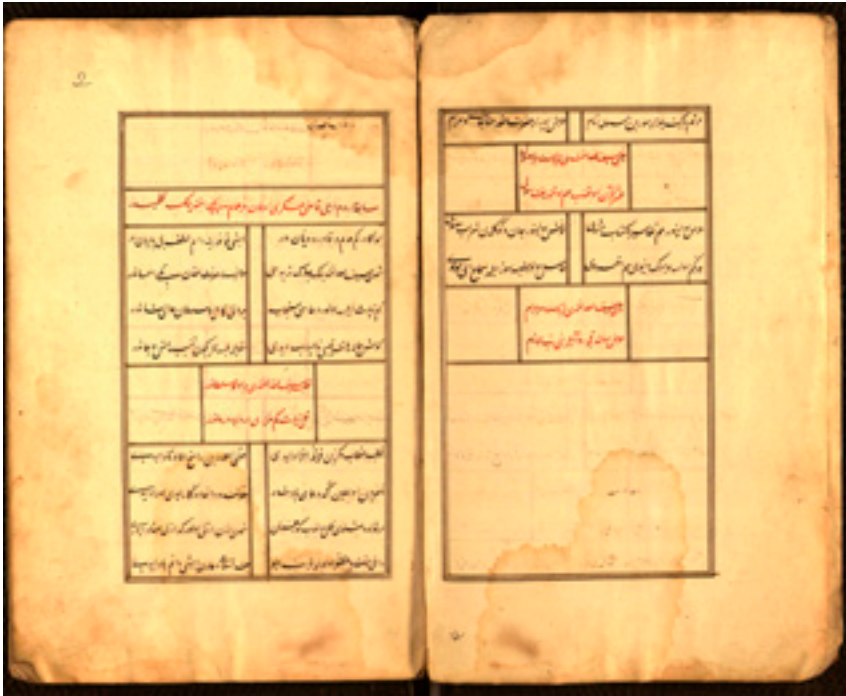
Söz konusu mecmua, Türk mersiye edebiyatı için de önem arz etmektedir. Eserde daha önce yayınlanmamış 47 adet mersiye metni bulunmaktadır. Bugünkü bilgilerimize göre Türk edebiyatında ölümünün ardından çeşitli nazım biçimleriyle bu kadar fazla sayıda mersiye yazılan ve müstakil bir mersiye mecmuası düzenlenen başka bir şahıs yok gibidir.

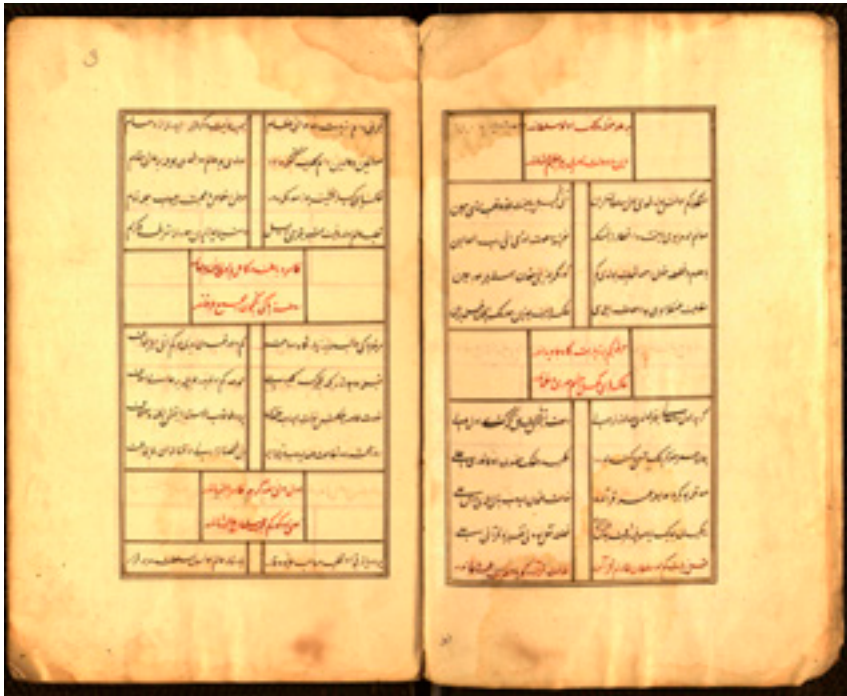
olmuştu. O iyi adlı kişi bizi terk edip gitti, şimdi ne yapalım? Onun yoldaşı huriler, makamı ise Darüselam olsun. Seyfullah Efendi hazretleri zamanın kutbu olduğu için pek çok kerameti âleme ayan olmuştu.

²⁷ O, zâhir ve bâtın ilimleri kendisinde toplamıştı; şimdi de Aden cennetinin sakini oldu. O veliler şâhını kim ziyaret ederse yahut adını yad ederse o kişinin duası kabul olur. Seyfullah Efendi hazretleri zamanın kutbu olduğu için pek çok kerameti âleme ayan olmuştu.

²⁸ Onun mezarını kim ziyaret ederse mutlu olur; istediği şeye ulaşır ve kalbi nurla dolar. Bu yaptığı iş (kabir ziyareti) asla boşa gitmez, bunun için her zaman Allah'a şükreder. Ahirette cennete gider ve orada hurilerle beraber oturur. Seyfullah Efendi hazretleri zamanın kutbu olduğu için pek çok kerameti âleme ayan olmuştu.

Mecmua, XVII. yüzyıl Osmanlı toplumunun sevilen, sayılan bir kimseye bakışını göstermesi açısından da önemlidir. Seyfullah Efendi'ye makam ve mevkiye kendisinden çok daha yüksek olan bir han, bir şeyhülislam, bir kadı'nın yanı sıra kendisinden çok küçük yaşta olan torunu da şiir yazmıştır. Sevilen bir kimsenin bu dünyadan göçmesi herkesi ortak bir paydada birleştirmiş, toplumun farklı kesimlerinden pek çok kişinin samimi duygularını ifade etmelerine vesile olmuştur. Makalede şiir metinlerini vermiş olduğumuz şairler bu kişilerden yalnızca üç tanesidir ve XVII. yüzyıl Türk edebiyatına yön veren önemli isimler olmaları sebebiyle seçilmişlerdir. Mecmuada bulunan mersiyelerin hemen tamamının edebî yönü son derece yüksek metinler olması ayrıca önem taşımaktadır.

KAYNAKÇA:

- ATALAY, Ali Adil, *Seyyid Nizamoğlu (Hayatı-Eserleri-Divanı)*, Can Yay., İstanbul 1976.
- DİNÇ, Ahmet, *Şeref-i Siyâdet (Gramer-Metin-Sözlük)*, Afyon Kocatepe Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ahmet Akçataş, Doç. Dr. Rüştü Karabeyoğlu, Afyon 2013.
- DÜĞENCİ, Serkan, *Ziya Bey Kütüphanesi'ndeki 6740 no'lu Cönk Üzerine İnceleme*, Cumhuriyet Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, Tez Danışmanı: Prof. Dr. Şeref Boyraz, Sivas 2012.
- EKİNCİ, Ramazan, "Hâkim Mehmed Efendi'nin Divanında Yer Almayan Şiirleri", *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Sy. 34, s.133-145.
- ERDOĞAN, İsmail, "Seyyid Seyfullah Kâsım Efendi (ö. 1010/ 1601) ve Miftâh-ı Vahdet-i Vücûd Adlı Risâlesi", *Tasavvuf*, Sy. 8, Ankara 2002, s. 47-61.
- ERTEM, Rekin, *Şeyhülislam Yahya Divanı*, Akçağ Yay., Ankara 1995.
- GIYNAŞ, Kâmil Ali, "Üç Nazire Mecmuasından Hareketle Muhibbî'nin Divanında Bulunmayan Şiirleri", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C.7, Sy. 29, s.399-440.
- GÖKALP, Haluk, "Seyyid Vehbî'nin Divanında Yer Almayan Bir Kasidesi", *Turkish Studies*, Volume 8/I, Winter 2013, p.299-314.
- GÖLPINARLI, Abdülbâki, "Seyyid Seyfullah (Nizamoğlu)", *Türk Dili*, Sy.205, Ekim 1968, s. 405-413.
- GÜRBÜZ, Mehmet, "Biyografik Değer Bakımından Şiir Mecmuaları", *Mustafa İsen Adına Uluslararası Sempozyum: Klasik Türk Edebiyatında Biyografi-Bildiriler*, Ankara 2011, s. 315-328.
- İbrahim Cudi Efendi, *Lügat-i Cûdî*, Haz. Prof. Dr. İsmail Parlatır, Belgin Tezcan Aksu, Nicolai Tufar, TDK Yay., Ankara 2006.
- KARAKUŞ, Yasemin, *Seyyid Nizamoğlu Mersiyelerini İçeren Bir Şiir Mecmuası: Mecmûa-i Kasâid*, İstanbul Üniversitesi SBE Yüksek Lisans Tezi, Tez Danışmanı: Doç. Dr. Murat Ali Karavelioğlu, İstanbul 2014.
- KARAVELİOĞLU, Murat Ali, *Mecmû'a-i Kasâid-i Türkiyye*, TDK Yay., Ankara 2015.
- KAVRUK, Hasan, *Şeyhülislâm Yahyâ Divânı (Tenkitli Metin)*, M.E.B. Yay., Ankara 2001.
- KAYA, Bayram Ali, *The Divan of Azmizâde Haletî (Introduction and Critical Edition of His Divan)*, Edited by Şinasi Tekin, Gönül Alpay Tekin, Harvard University, 2003.

- KÖKSAL, M. Fatih, “Bâkî’nin Bilinmeyen Veda Gazeli ve Divanında Bulunmayan Bazı Şiirleri”, *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, Sy.10, İstanbul 2013, s. 319-330.
- KÖKSAL, M. Fatih, “Biyografik Kaynak Olarak Şiir Mecmuaları ve Kastamonulu İshak-zâde Fevzi Mecmuası”, *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, Turkuaz Yay., İstanbul 2012., s.449-468.
- KÖKSAL, M. Fatih, “Şiir Mecmualarının Önemi ve Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP)”, *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, Turkuaz Yay., İstanbul 2012, s. 409-431.
- KÖPRÜLÜ, Mehmet Fuat, “Türk Edebiyatı Tarihinde Usûl”, *Edebiyat Araştırmaları I*, Akçağ Yay., Ankara 2004.
- KÜLEKÇİ, Numan, *Ganizâde Nâdirî (Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri, Divanı ve Şehnâmesinin Tenkitli Metni*, Ankara Üni. Fen-Edebiyat Fakültesi Doktora Tezi, Tez Danışmanı: Prof. Dr. Hüseyin Ayan, Erzurum 1985.
- MERAL, Arzu, *Seyyid Seyfullah Külliyyatı I-II*, Revak Yay., İstanbul 2014.
- MESCİ, Uğur, *Ziya Bey Kütüphanesi’ndeki 6706 no’lu Cönk Üzerine İnceleme*, Cumhuriyet Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, Tez Danışmanı: Yard. Doç. Dr. Doğan Kaya, Sivas 2010.
- Muallim Nâcî, *Lügat-i Nâcî*, Haz. Prof. Dr. Ahmet Kırkkılıç, Doç. Dr. Yusuf Sancak, TDK Yay., Ankara 2009, s. 390.
- ÖZDEMİR, Canan, *Seyyid Nizamoğlu Divanı*, Gazi Üni. SBE Yüksek Lisans Tezi, Tez Danışmanı: Yard. Doç. Dr. Ali Yakıcı, Ankara 1996.
- ÖZTÜRK, Erdem Can, “Seyyid Nizamoğlu’nun Mürşid ve Müridler Hakkındaki Manzumeleri”, *Sufi Araştırmaları*, C.4, Sy 7, Kış 2013, s. 35-57.
- TOSUN, Necdet, “Seyyid Nizamoğlu Seyfullah Hayatı ve Eserleri”, *İLAM Araştırma Dergisi*, c. II, s. 1, İstanbul 1997, s. 153-164.
- TOSUN, Necdet, “Seyyid Nizamoğlu”, *TDVİA*, C.37, s.73-74.
- Yahya Divanı*, Matbaa-i Âmire, İstanbul 1334.
- YÖNTEM, Ali Canip, “Edebiyat Tedkiklerinde Mecmuaların Rolü”, *Prof. Ali Canip Yöntem’in Eski Türk Edebiyatı Üzerine Makaleleri*, Haz. Ahmet Sevgi, Mustafa Özcan, Sözler Yay., İstanbul 1996.